

SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMINING RIVOJLANISHI VA DOLZARB MUAMMOLARI

Muxtarova Nargiza Muxamadiyevna

Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi

Annotatsiya: Ushbu maqolada sog'liqni saqlash tizimining dolzarb masalalari, so'nggi yillardagi islohotlar, mavjud muammolar va ularni hal etish yo'llari yoritilgan. Shifokorlar yetishmovchiligi, tibbiy xizmatlar sifati, raqamlashtirish darajasi va sog'liqni saqlash sohasidagi hududiy farqlar asosiy muammolar sifatida ko'rsatib o'tilgan. Shuningdek, maqolada zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, shifokorlar malakasini oshirish va sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish orqali tizimni yanada samarali qilish bo'yicha takliflar berilgan. Bu maqola tibbiyot xodimlari, sog'liqni saqlash siyosatini ishlab chiquvchilar va mutaxassislar uchun foydalidir.

Annotation: This article explores the current issues of the healthcare system, recent reforms, existing problems, and possible solutions. Key challenges such as the shortage of medical personnel, quality of medical services, level of digitalization, and regional disparities in healthcare access are analyzed. The paper also proposes ways to improve system efficiency through the introduction of modern technologies, continuous professional development of medical staff, and promotion of a healthy lifestyle. The article is beneficial for medical professionals, healthcare policymakers, and public health experts.

Kalit so'zlar: sog'liqni saqlash tizimi, tibbiy xizmat sifati, elektron sog'liqni saqlash, shifokorlar malakasi, raqamli texnologiyalar, sog'lom turmush tarzi, islohotlar, hududiy tengsizlik, tibbiy infratuzilma, raqamlashtirish.

Keywords: healthcare system, quality of medical services, e-health, physician qualifications, digital technologies, healthy lifestyle, reforms, regional inequality, medical infrastructure, digitalization

Kirish Sog'liqni saqlash tizimi har bir mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligining asosiy omillaridan biridir. Zamonaviy dunyoda, aholining salomatligini saqlash va yaxshilash nafaqat tibbiyot xodimlari, balki butun jamiyat zimmasiga tushadigan mas'uliyatli vazifadir. So'nggi yillarda sog'liqni saqlash sohasida bir qancha islohotlar amalga oshirilgan bo'lsa-da, tibbiy xizmatlar sifati, shifokorlar yetishmovchiligi, xizmatlarning hududiy noxolis taqsimoti, va raqamlashtirish darajasi kabi dolzarb muammolar hanuzgacha o'z yechimini kutmoqda. Ushbu maqolada sog'liqni saqlash tizimidagi mavjud holat, muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari tahlil qilinadi.

Asosiy qism

Sog'liqni saqlash tizimida amalga oshirilgan islohotlar

So'nggi yillarda tibbiyot tizimini isloh qilishga qaratilgan davlat dasturlari doirasida bir qator yutuqlar qayd etildi:

- Birlamchi tibbiy xizmatni mustahkamlash;
- Tibbiy muassasalarni moddiy-texnik bazasini yangilash;
- Raqamli texnologiyalarni joriy etish (elektron sog'liqni saqlash tizimi, masofaviy maslahatlar);
- Xususiy tibbiy xizmatlarni qo'llab-quvvatlash orqali raqobat muhitini shakllantirish.

O'zbekiston Respublikasi sog'liqni saqlash sohasini isloh qilishni 2017-yildan boshlab boshladi. Prezidentning farmonlariga ko'ra, bu sohada bir qator muhim o'zgarishlar amalga oshirildi. Davlatning sog'liqni saqlash tizimiga doir amalga oshirgan islohotlari quyidagi asosiy yo'nalishlarni qamrab oladi:

1. **Sog'liqni saqlash tizimining moliyaviy ta'minoti:** Sog'liqni saqlash sohasiga ajratilayotgan byudjet mablag'lari oshdi. Bu esa shifoxonalar, poliklinikalar va boshqa sog'liqni saqlash muassasalarini yaxshilash, yangi tibbiy asbob-uskunalar bilan ta'minlash, shifokorlar uchun o'quv dasturlarini joriy etishga imkon yaratdi.
2. **Shifokorlar malakasini oshirish:** Shifokorlarning malakasini oshirish, ularni zamonaviy tibbiy bilimlar bilan ta'minlash, yangi diagnostika va davolash metodlarini joriy etish uchun turli malaka oshirish kurslari va seminarlar tashkil etildi.
3. **Tibbiy xizmatlarni raqamlashtirish:** Elektron sog'liqni saqlash tizimlarini joriy etish, tibbiyot kartalari va bemorlar haqidagi ma'lumotlarni elektron formatda saqlash imkonini berdi. Bu esa bemorlar uchun tezkor xizmat ko'rsatish, davolanishni samarali va shaffof qilishda muhim ahamiyatga ega bo'ldi.
4. **Kishilarga sifatli tibbiy yordam ko'rsatish uchun yangi tibbiy muassasalar ochish:** Xususiy sektorda ham sog'liqni saqlash sohasida yangi tibbiy markazlar va shifoxonalar paydo bo'ldi. Bu, o'z navbatida, aholiga tibbiy xizmatning keng qamrovli va sifatli bo'lishini ta'minladi.

Dolzarb muammolar

Shifokorlar tanqisligi: Ayni paytda malakali tibbiyot xodimlariga bo'lgan ehtiyoj ortib bormoqda. Ayniqsa, chekka hududlarda pediatr, onkolog, kardiolog, stomatolog va boshqa tor ixtisoslikdagi mutaxassislar yetishmaydi.

Tibbiy xizmatlar sifati: Davolash muassasalarida tibbiy asbob-uskunalar va zamonaviy diagnostika vositalarining yetishmasligi, dori-darmonlar ta'minotining uzluksiz emasligi muammoni yanada chuqurlashtirmoqda.

Hududlar o'rtasidagi tengsizlik: Sog'liqni saqlash tizimining poytaxt va viloyatlar o'rtasida notekis rivojlanishi natijasida, ayrim aholining sifatli tibbiy xizmatga bo'lgan imkoniyatlari cheklangan.

Raqamlashtirishning sustligi: Elektron tibbiyot tizimlarining joriy etilishi ba'zi hududlarda hali ham bosqichma-bosqich amalga oshmoqda. Bu esa ma'lumot almashinuvi va bemorlarga xizmat ko'rsatish tezligini pasaytiradi.

Garchi sog'liqni saqlash tizimida sezilarli o'zgarishlar bo'lsa-da, hali ham bir qator muammolar mavjud:

1. **Shifokorlar yetishmasligi:** O'zbekistonning ayrim hududlarida shifokorlar va boshqa tibbiy mutaxassislar yetishmasligi kuzatiladi. Bu esa tibbiy xizmatlarning sifatsiz bo'lishiga olib kelmoqda. Ayniqsa, qishloq hududlarida mutaxassislar yetishmovchiligi katta muammo bo'lib qolmoqda.

2. **Tibbiy asbob-uskunalar va dori-darmonlar yetishmovchiligi:** Ba'zi shifoxonalar va poliklinikalarda zarur tibbiy asbob-uskunalar va dori-darmonlar yetarli darajada ta'minlanmagan. Bu holat esa bemorlar uchun qiyinchiliklarga olib keladi.

3. **Sog'liqni saqlash sohasidagi korrupsiya va ishonchsizlik:** Sog'liqni saqlash tizimida korrupsiya va siyosiy ta'sirlar mavjud bo'lishi mumkin. Shifokorlar tomonidan bemorlarga kerakli davolanishni amalga oshirmaslik, yoki ortiqcha diagnostikalar qilish kabi holatlar uchrab turadi.

4. **Ijtimoiy va iqtisodiy tarmoqlarda ta'sir qilish:** Sog'liqni saqlash tizimi mamlakatning barcha ijtimoiy va iqtisodiy tarmoqlari bilan chambarchas bog'langan. Shu sababli, iqtisodiy inqirozlar, ijtimoiy tengsizliklar va pandemiyalar sog'liqni saqlash tizimi faoliyatiga jiddiy ta'sir qiladi.

5. **Katta shaharlar va qishloqlar orasidagi farqlar:** O'zbekistonning katta shaharlari bilan qishloqlar orasidagi sog'liqni saqlash xizmatlaridagi farq o'z o'rnida dolzarb masaladir. Toshkent shahrida sog'liqni saqlash xizmatlari o'zgacha imkoniyatlarga ega bo'lsa-da, viloyat markazlari va qishloqlarda bu xizmatlar past sifatli va cheklangan.

Sog'liqni saqlash ishlarini yaxshilash bo'yicha tavsiyalar

1. **Shifokorlar malakasini yanada oshirish:** O'zbekistonda shifokorlarning malakasini oshirish va ularga yangi texnologiyalarni o'rgatish tizimini yanada kuchaytirish zarur. Shuningdek, shifokorlarni tibbiyotning zamonaviy tarmoqlari bilan tanishtirish, ularni yangi usullar va metodlar bilan o'qitish juda muhimdir.

2. **Tibbiy xizmatlar uchun yangi moliyaviy modellar:** Sog'liqni saqlash tizimining moliyaviy jihatdan mustahkam bo'lishi kerak. Yangi moliyaviy modellarni ishlab chiqish va davlat va xususiy sektorni sog'liqni saqlash tizimiga investitsiyalar jalb qilish uchun kengaytirish zarur.

3. **Rafting va elektron tibbiyot tizimini rivojlantirish:** Elektron tibbiyot tizimlari va masofaviy tibbiy xizmatlarni yanada rivojlantirish, bu bemorlar uchun qulaylik yaratadi va sohadagi islohotlarga keng yo'l ochadi.

4. **Sog'liqni saqlashga jamoatchilikni jalb qilish:** Aholiga sog'liqni saqlash tizimining imkoniyatlari, tibbiy yordam olish usullari haqida muntazam ravishda ma'lumotlar berish va ijtimoiy tarmoqni kengaytirish kerak.

5. **Jismoniy va ruhiy salomatlikni qo'llab-quvvatlash:** Jismoniy faollikni oshirish, ruhiy salomatlikni saqlash va ijtimoiy yordam dasturlarini kuchaytirish, sog'liqni saqlashning asosiy qismlaridan biri bo'lishi lozim.

Tibbiy kadrlar siyosatini qayta ko'rib chiqish – malakali shifokorlarni yetishtirish va ularni hududlarga taqsimlashda aniq va adolatli tizim joriy etilishi kerak.

Sog'liqni saqlash infratuzilmasini modernizatsiya qilish – zamonaviy tibbiy uskunalar, laboratoriya jihozlari va dori-darmon bilan ta'minotni markazlashgan holda boshqarish muhim.

Raqamli texnologiyalarni jadal joriy etish – elektron tibbiy karta, onlayn qabul tizimi, telemeditsina kabi xizmatlar aholiga qulaylik yaratadi va tizim samaradorligini oshiradi.

Hududiy tengsizlikni kamaytirish – qishloq joylardagi tibbiy xizmatlar sifatini oshirish uchun mobil klinikalar va ko'chma diagnostika punktlarini faollashtirish kerak.

Sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish – kasalliklarning oldini olishda aholining o'z salomatligiga mas'uliyatini oshirish uchun sog'lom ovqatlanish, jismoniy faollik, va muntazam tibbiy ko'riklarni ommalashtirish zarur.

Xulosa

O'zbekiston Respublikasida sog'liqni saqlash sohasida amalga oshirilgan islohotlar o'z samarasini bera boshladi, ammo hali ham bir qator muammolar mavjud. Shifokorlar malakasini oshirish, tibbiy asbob-uskunalar va dori-darmonlar ta'minoti, korrupsiyaga qarshi kurashish va xizmatlarning sifatini yaxshilashga qaratilgan choralar qo'llanilishi zarur. Yangi texnologiyalarni, elektron tibbiyot tizimlarini joriy etish va davlat va xususiy sektorni birlashtirish sog'liqni saqlash tizimini yanada samarali qilish imkonini beradi. Sog'liqni saqlash tizimi har bir fuqaroning hayot sifati va umri davomiyligini belgilovchi asosiy omildir. Tibbiyot sohasidagi islohotlar ijobiy natijalar bermoqda, biroq tizimda mavjud muammolarni bartaraf etish uchun izchil va chuqur islohotlar talab etiladi. Kadrlar yetishmovchiligi, infratuzilmaning eskirganligi, raqamlashtirishning sustligi va hududiy tafovutlar kabi muammolar aholining tibbiy xizmatlardan teng va sifatli foydalanishini cheklab qo'ymoqda. Shu sababli, sog'liqni saqlash tizimini kuchaytirish nafaqat davlat, balki jamiyatning har bir a'zosining ham vazifasidir. Tibbiy xizmatlarning sifati va qulayligi oshirilsa, fuqarolarning salomatligi, demak, jamiyatning umumiy farovonligi ham oshadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Sog'liqni saqlash sohasida islohotlar va yutuqlar. – T.: O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi nashriyoti, 2023.
2. World Health Organization. Global health observatory data repository. – <https://www.who.int/data/gho>
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Sog'liqni saqlash tizimini tubdan isloh qilish to'g'risida”gi qarori. – 2022-yil 12-aprel, PQ–159-son.
4. UNICEF. Health and Nutrition in Central Asia. – New York: United Nations Children's Fund, 2021.
5. Mamatqulov A.X., Rasulova G.M. Tibbiy xizmatlar sifatini oshirishda zamonaviy yondashuvlar // “Tibbiyotda innovatsiyalar” ilmiy-amaliy jurnali. – 2022. – №4. – B. 35–41.
6. OECD. Health at a Glance 2023: OECD Indicators. – Paris: OECD Publishing, 2023. – <https://www.oecd.org/health>
7. Isroilov S.T. Sog'liqni saqlash tizimida raqamli transformatsiya: muammolar va istiqbollar // “Sog'liqni saqlash menejmenti” jurnali. – 2023. – №2. – B. 12–18.